

33. Pankevich, G. (1978), The problem of analysis of spatio-temporal organization of music]. Muzykal'noe iskusstvo i nauka [Musical Art and Science], Moscow, Muzyka, issue 3, pp. 124–145. (in Russian).
34. Pritykina, O. (1988), Musical time: concept and phenomenon. Prostranstvo i vremja v iskusstve [Space and time are in art], Leningrad, pp. 67–92. (in Russian).
35. Skrebkova-Filatova, M. (1992), O hudozhestvennyh vozmozhnostjakh muzykal'nogo prostranstva [On the artistic possibilities of musical space]. Prostranstvo i vremja v muzyke [Space and time are in music]. Moscow, Muzyka, pp. 208–223.
36. Skrebkova-Filatova, M. (1985), Faktura v muzyke: hudozhestvennye vozmozhnosti, struktura, funkcii [The texture of the music: the artistic possibilities of the structure, function], Moscow, Muzyka. (in Russian).
37. Snitkova, I. (1991), The sound of modern music material and some aspects of the theory of the invoice. Faktura v sisteme muzykal'no-vyrazitel'nyh sredstv [Texture in the musical means of expression], Intercollege. Sat. ed. I. Efimova, Krasnojarsk, pp. 3–23. (in Russian).
38. Starodubcev, V. (2002), Konceptii sovremennogo estestvoznanija [Concepts of modern science]. Tomsk. (in Russian).
39. Starcheus, M. (2004), About Chronotope musical thinking. Muzykal'naja akademija [Academy of Music], no. 4, pp. 230–238. (in Russian).
40. Suhanceva, V. (2000), Muzyka kak mir cheloveka. Ot idei vselennoj – k filosofii muzyki [Music as a man's world. From the idea of the universe – to the philosophy of music]. Kiev, Fakt. (in Russian).
41. Taganov, O. (2006), “Features of psychological perception of sound space music”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Arts), 17.00.02 “musical art”, Kiev, National Music Academy of Ukraine named P. I. Tchaikovsky, 19 p. (in Ukrainian)
42. Tukova, I. (2011), Interpretation as a factor in the formation of sound technology musical composition. Chasopis nacional'noji muzichnoji akademiji Ukrajinny im .P. I. Chajkovs'kogo [Journal of National Music Academy of Ukraine named P.Tchaikovsky], no. 1 (10), pp. 72–79. (in Ukrainian)
43. Holopova, V. (1979), Faktura [Facture], Moscow, Muzyka. (in Russian).
44. Holopova, V. (2000), Muzyka kak vid iskusstva. [Music as an art form]. Sankt-Petersburg, Lan'. (in Russian).
45. Chekan, O. (1999), “Artistic musical work space: genesis and functioning”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Arts), 17.00.02 “musical art”, Kiev, National Music Academy of Ukraine named P. I. Tchaikovsky, 17 p. (in Ukrainian).
46. Chekan, Ju. (2009), Intonacijnij obraz svitu [Intonational world image]. Kiev, Logos, 227 p. (in Ukrainian).
47. Shuranov, V. (1998), About object-sensory and symbolic space music. Smyslovye struktury v muzykal'nom tekste [Semantic structure of the musical text], Moscow, Publ. RAM im. Gnesinyh, issue 150, pp. 6–21. (in Russian).

УДК 316.72: [7.072.2:94 (477) “19”]

Ірина Мазур

**МУЗИКОЗНАВЧІ СТУДІЇ У КОНТЕКСТІ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ПРОЦЕСІВ
ПРАВОБЕРЕЖНОЇ ТА ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ У 20-Х – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ
30-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ**

У статті досліджено діяльність музикознавчих студій у контексті соціокультурних процесів, які відбувалися на теренах Правобережної та Лівобережної України у 20-х – першій половині 30-х років ХХ століття. Розглянуто та окреслено специфіку музичних інституцій, визначено основні напрямки їх діяльності, з'ясовано характерні особливості розгортання

музикознавчих студій у різних регіонах України. Визначено роль та значення інституцій у процесі вивчення, дослідження, збереження та популяризації народнопісенної творчості.

Ключові слова: музикознавчі студії, народнопісенна творчість, періодичні видання, соціокультурні процеси, Правобережна Україна, Лівобережна Україна.

Ирина Мазур

МУЗЫКОВЕДЧЕСКИЕ СТУДИИ В КОНТЕКСТЕ СОЦИОКУЛЬТУРНЫХ ПРОЦЕССОВ ПРАВОБЕРЕЖНОЙ И ЛЕВОБЕРЕЖНОЙ УКРАИНЫ В 20-Х – ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЕ 30-Х ГОДОВ XX ВЕКА

В статье исследовано деятельность музыкаловедческих студий в контексте социокультурных процессов, которые происходили на территории Правобережной и Левобережной Украины в 20-х – первой половине 30-х годов XX века. Рассмотрено и обозначено специфику музыкальных институций, определено основные направления их деятельности, выяснено характерные особенности развёртывания музыкаловедческих студий в разных регионах Украины. Определено роль и значение институций в процессе изучения, исследования, сохранения и популяризации народнопесенного творчества.

Ключевые слова: музыкаловедческие студии, народно-песенное творчество, периодические издания, социокультурные процессы, Правобережная Украина, Левобережная Украина.

Iryna Mazur

MUSICAL EXPERT STUDIOS AS IN THE CONTEXT OF SOCIOCULTURAL PROCESSES ON THE TERRITORY OF THE RIGHT-BANK UKRAINE AND THE LEFT-BANK UKRAINE IN THE TWENTIES AND THE FIRST PART OF THE THIRTIES OF THE XX CENTURY

During the independence period of Ukraine, the processes of establishment of its statehood and unitarianism, the issues, dealing with cultural artistic heritage studying of our people, are becoming of great importance. The researchers, dealing with the number of Ukraine's historical past issues, pay special attention to the twenties of XX century, the period, the main feature of which was the process of rebirth and realization of national values importance as means on the way to general raising both scientific and spiritual level of Ukrainians. The establishment of numerous institutions at the time was the sign of very powerful development of Ukrainian ethnology, which aim was to material and spiritual heritage of Ukrainian people. Despite the great number of scientific works, concerning the cultural artistic space development of western Ukraine, none of the scientists intended to spotlight the activity and importance of the musical institutions in the context of the social cultural processes taking place on the territory of the Right-bank and Left-bank Ukraine at the given period.

The purpose of the article is to outline the main trends and to specific the activity of musical expert studios in the context of social cultural processes on the territory of the Right-bank and Left-bank Ukraine in the twenties and first part of the thirties of the XX century. The study of characteristic features and peculiarities of the folklore song creation process development, taking place on different territories of Ukraine, will help to reconstruct historical past and also all components, which made a single unit on the way to Ukrainian national cultural space at the beginning of the XX century.

As the result of the study of the specific expansion of musical expert studios activity on the territory of the Right-bank and Left-bank Ukraine in the twenties and the first half of the thirties of the XX century we come to the conclusion that the process of collecting, research and popularizing of Ukrainian people's folklore song creation at the mentioned period on the both parts of Ukraine, though on different territories, had the same and common goal, that is to collect everything that was considered the most valuable for tune of our people to protect the spiritual heritage of Ukrainians. The outstanding features of many scientific studies, based on the collected folklore material, became

the detailed, scrupulous, exact fixation of all peculiarities of the performance style. On the one hand all this enabled to confirm the unique value of song material, and on the other hand enhanced the possibility of historical past reconstruction which was represented by these same collected song examples of people is heritage. The scientific works of scientists, both from East and West of Ukraine, dedicated to collection and studying of folklore material, became a bright proof and argumentation of the originality, unique originality of the Ukrainian nation, which should be considered as one significant part of the world cultural-artistic space.

Key words: *musical expert studios, folklore song creation, periodicals, sociocultural processes, the Right-bank Ukraine, the Left-bank Ukraine.*

У роки незалежності України, ствердження її державності і соборності пріоритетного значення набувають питання, пов'язані з вивченням культурно-мистецької спадщини нашого народу. Здобутки фольклорної скарбниці українців відіграють важливу роль у процесах формотворення національної самосвідомості, визнання самотності та індивідуальності української нації. Насамперед, це пов'язано з необхідністю усвідомлення місця та значення народнопісенної творчості нашого народу у вихованні української ідентичності. Формування основних принципів та законів психології, етики, естетики, ментальності українців завжди відбувалося на основі фольклорно-етнографічних надбань, проте у ХХ столітті відбулося примусове і жорстоке порушення та викривлення цих життєво необхідних орієнтирів.

Заміна важливих і визначальних для подальшого розвитку та піднесення української нації духовних пріоритетів химерними гаслами, трафаретними лозунгами та шаблонами призвела до значної деформації світогляду нашого народу, що значною мірою визначило специфіку психології та ментальності українців. Вихід з цієї складної і досить проблемної ситуації, в якій опинилося українське суспільство на сучасному історичному етапі, полягає в необхідності повернення та відродження багатющої духовної спадщини, в якій вагоме значення належить народнопісенній творчості нашого народу.

Серед багатьох питань історичного минулого України особливу увагу дослідників привертають 20-ті роки ХХ століття – період, характерною ознакою якого був процес відродження та усвідомлення вагомості національних цінностей як необхідного підґрунтя на шляху до загального піднесення як науково-дослідницького, так і духовного рівня українців. Особливістю потужного розвитку українського народознавства в цей час стала поява численних інституцій, які ставили собі за мету збирання, дослідження, збереження та популяризацію зразків матеріальної і духовної спадщини українського народу.

Окреслена тематика не є новою, адже на сьогоднішній день існує чимало праць, присвячених вивченню окремих складових соціокультурного простору України періоду 20–30-х років ХХ століття. Поява багатьох робіт, присвячених вивченню саме цього історичного проміжку часу, була зумовлена тією ситуацією, яка склалася в українській дослідницькій діяльності: знайомство із забороненими і закритими архівними документами, введення в обіг великої кількості фактологічного матеріалу, вивчення документів приватних архівів надало змогу науковцям розпочати процес реконструкції історичного минулого, відтворення достовірно правдивої еволюції розвитку української держави в ХХ столітті. Так, ціла низка досліджень, серед яких потрібно назвати дисертації Н. Костюк [11], П. Шиманського [20], Р. Дудик [5], О. Мартиненко [15], Т. Росул [18], присвячені вивченню музичної культури Західної України та її регіонів в означений період, а саме – 20–30-х років ХХ століття. Цікавий фактологічний та дослідницький матеріал подано у наукових розробках С. Грици [3], М. Загайкевич [6], М. Ржевської [17], Ф. Шешка [19], С. Наріжного [16], В. Гошовського [2] тощо. При наявності значної кількості наукових розробок та праць, присвячених розвитку культурно-мистецького простору Західної України, жоден з дослідників не ставив собі за мету висвітлити діяльність та з'ясувати роль і значення музичних інституцій у контексті соціокультурних процесів, які відбувалися на теренах Правобережної та Лівобережної України в означений період.

Мета статті – окреслити основні напрямки та визначити специфіку діяльності музикознавчих інституцій у контексті соціокультурних процесів на теренах Правобережної та

Лівобережної України у 20-х – першій половині 30-х років ХХ століття. З'ясування особливостей та виявлення характерних ознак, які були притаманні розгортанню процесів дослідження народнопісенної творчості на різних територіях Української держави, допоможуть у реконструкції історичного минулого та відтворенні усіх компонентів, що склали єдине ціле на шляху до національного піднесення українського культурного простору на початку ХХ століття.

Специфіка діяльності національно-культурних інституцій у галузі дослідження народнопісенної творчості у 20-і роки ХХ століття була спричинена особливостями перебігу соціокультурних процесів на теренах західних і східних українських земель. Наслідком поразки національно-визвольних змагань, що тривали протягом 1917–1920 рр., став “новий етап політичного і територіального розколу українського народу, вкотре підірвавши вікові мрії українців про об'єднання в межах єдиної національної держави. Більша частина українських земель під назвою “Українська Соціалістична Радянська Республіка” була підпорядкована Москві та увійшла до складу Радянського Союзу, поступово втрачаючи риси державного суверенітету. Доля Радянської України в 20–30-ті рр. ХХ ст. була нерозривно пов'язана з історією радянського суспільства, що переживало на той час суперечливі та кардинальні зміни в усіх сферах життя” [7, с. 4]. Відбувся територіальний поділ українських земель між трьома державами: Західна Волинь, Західне Полісся, Холмщина, Підляшшя та Східна Галичина були приєднані до Польської держави, Закарпаття відійшло до Чехословаччини, а Буковина – до Румунії.

Більшовицька ідеологія скеровувала усі форми культурного життя на українських землях, що увійшли до складу Радянського Союзу. Впливом радянських ідеологічних догм була безпосередньо позначена і діяльність збирачів та дослідників фольклору.

ХІІ з'їздом РКП(б) у квітні 1923 р. було проголошено політику “коренізації”, яка в Україні отримала назву “українізації”. Однією зі сторін обраного напрямку політичного курсу влада оголосила розвиток національної культури, скерований у руслі більшовицької ідеології. В умовах політики українізації відбувався процес, основними складовими якого були два різноспрямовані вектори: перший з них характеризувався насадженням нової світоглядної парадигми радянської влади, що робила неможливим будь-яке національне самоствердження і визнання етнічної самобутності; а в основу другого було покладено титанічну роботу національно свідомих науковців, що прагнули розвивати українську наукову думку як один з головних засобів збереження національної свідомості українського народу. Усвідомлюючи неоднозначність наслідків процесу українізації, не можна не відмітити його певного позитивного впливу на становлення наукової думки, розвиток національного мистецтва, діяльність освітянських і просвітницьких закладів і, врешті-решт, на процес розвитку та піднесення науково-дослідницького процесу в галузі музичної фольклористики.

Нетривалий духовний ренесанс, викликаний конкретними заходами у руслі українізації, проявився не лише у розмаїтті і кількості новостворених літературних організацій та об'єднань художників, розвитку театру і кіномистецтва, але й у розбудові діяльності Етнографічної Комісії при Українській Академії Наук, Кабінету музичної етнографії ВУАН, різноманітних осередків збирання і дослідження фольклору.

Культурний розвиток західноукраїнських земель у 20-і роки ХХ століття проходив під гаслом державотворчого руху та активного зростання національної самосвідомості, що значною мірою стимулювало процеси дослідження як суспільно-політичних, так і духовних, культурно-мистецьких сфер буття українського народу. Завдяки подвижницькій та титанічній праці представників української науки і культури на світовому обрії невдовзі з'явився досить вагомий, значущий і одночасно самобутній феномен – українська народність.

Показовими для розвитку культурного життя західноукраїнських земель були соціокультурні процеси Галичини, яка на той час характеризувалася високим рівнем різноманітних організаційних структур, зокрема наявністю музеїв, архівів, бібліотек, друкарень, видавництва, театрів, літературних та мистецьких осередків. Перераховані вище заклади значною мірою сприяли активізації культурно-національного життя, піднімали рівень науково-дослідницької думки. Усе “це спричинилося до того, що Галичина, де скупився

найбільш свідомий український елемент, скоро стала центром українським не лише для Австрії, але й на всю Україну” [4, с. 177].

На розвиток культурно-мистецьких процесів Галичини значною мірою вплинули процеси політичного спрямування, зокрема проведення курсу українізації в середині 20-х років на Наддніпрянщині. Викликавши широкий громадський резонанс у Галичині, цей політичний курс значною мірою сприяв посиленню державотворчих процесів, які на перших етапах проведення українізації певною мірою знівелювали усвідомлення її штучності та певної обмеженості.

Втілення в життя ідеї національного піднесення стало одним з основних чинників, який вплинув на значне поживлення зв'язків між регіонами України. Були налагоджені тісні контакти між науковцями Всеукраїнської Академії наук у Києві та працівниками Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові. Академіками ВУАН були обрані В. Гнатюк, Ст. Дністрянський, К. Студинський, Ф. Колесса та інші, а членами НТШ стали близько 30 науковців з більшовицької України. Керівництво ВУАН постійно проводило заходи з метою матеріальної підтримки українських вчених Галичини¹.

Пожвавленню наукових та творчих стосунків між регіонами активно сприяла діяльність лідера українського народознавства М. Грушевського. За його ініціативи у Києві була створена Комісія історії Західної України, основним завданням якої стало проведення різноманітних заходів з метою ознайомлення з кращими зразками історичного минулого та культурної спадщини Галичини. У 1927 році відбулося спільне засідання історичної секції ВУАН та Комісії історії Західної України з нагоди сторіччя видання першої збірки українських пісень М. Максимовича, на якому виступили з доповідями численні вчені та науковці Галичини, торкнувшись актуальних питань розробки методики та методології збирацької та дослідницької діяльності народнопісенної творчості.

За ініціативи західних громадських діячів у Києві була заснована ціла низка західноукраїнських періодичних газет та журналів (“Діло”, “Вечорниці”, “Світ”, “Мета” тощо). Періодичні видання сприяли більш тісному зв'язку між регіонами України, давали змогу ознайомитися з культурними процесами, прослідкувати характер змін, які відбувалися на території Західної України. З метою активного сприяння розвитку національної культури і зміцнення стосунків між Сходом та Заходом у багатьох містах України виникали численні спілки та товариства. У 1925 році в Києві утворюється західноукраїнська секція селянських письменників, яка через два роки відокремилась у Спілку революційних письменників “Західна Україна”. В цей час аналогічне товариство виникло і у Львові, до складу якого увійшло понад 40 діячів культури та мистецтва. Основним орієнтиром у своїй діяльності представники цих організацій вважали, перш за все, об'єктивне висвітлення подій, які розгорталися в цей час у суспільно-культурному просторі двох регіонів. На багатьох засіданнях, які проводилися з певною регулярністю, точилися гострі дискусії та дебати щодо подальшого розвитку національної культури, шляхів, напрямків та методів науково-дослідницької діяльності.

20-ті роки ХХ століття позначені також тенденціями, які мали чіткі ознаки руху протилежного спрямування, зокрема це стосується моментів однобічного висвітлювання або повного замовчування інформації щодо численних культурно-мистецьких подій на західних землях, відсутності відповідей офіційних установ на запити галичан щодо питань культурного обміну, повного ігнорування вирішення багатьох проблем, з якими доводилося постійно стикатися діячам Західної України. Прояви нового курсу, який досить цілеспрямовано і наполегливо проводився радянським керівництвом у ці роки, позначились не тільки на суспільно-політичному житті мешканців Західної України. Зміна ідеологічної спрямованості викликала досить сильну реакцію з боку митців культури та мистецтва, які не бажали миритися з формуванням єдиної “правильної” системи поглядів. У ці роки періодичні видання галичан містять цілу низку публікацій стосовно політики, яку активно проводив радянський уряд: “...знову хочуть примусити мистецтво “служити”. Новий рух не тільки вимагає, щоб був новий

---

¹ Наприклад, Ф. Колессі було оплачено видання 200 екземплярів його праці “Думи та пісні”.

“зміст”, погляд, світогляд, але щоб цей погляд був один єдиний на всіх. Та й засоби для творчості повинні бути не індивідуальні, а колективні, не “я”, а “ми” [8, с. 90].

На початку 30-х років Радянський Союз фактично припинив публікацію об’єктивної інформації про розвиток національних культур. Галицька культура опинилася в певному інформаційному вакуумі, що значною мірою вплинуло на характер змін, які почали відбуватися у культурно-мистецькому просторі. Зазнаючи певну ізольованість від отримання будь-якої інформації про події, які відбувалися у Східній Україні, багато науковців та діячів культури намагалися розв’язати коло проблем, самотужки шукаючи шляхи їх вирішення. Особлива увага при цьому приділялася здобуткам Східної України, про що неодноразово писалося в критичних рецензіях та доробках галицьких видань: “Незважаючи на несприятливі обставини, композитори Великої України ... працюють щиро й для української національної культури, збагачуючи її великими мистецькими цінностями. Про досягнення великоукраїнських композиторів ми в Галичині маємо тільки уривкові і дуже неповні відомості, а ширший загал ... мабуть і з прізвищами незнайомий, дарма що ці прізвища репрезентують сьогодні іноді цілі стилістичні напрями і дуже поважні мистецькі досягнення” [13, с. 156].

Політика ідеологічного контролю, цензури та засилля певних штампів значною мірою змінили критерії оцінки великої кількості мистецьких явищ на більшій частині України. Наприклад, досить проблематичним і практично неможливим стало вшанування пам’яті видатних діячів минулого, завдяки праці яких українська культура досягла певних висот і визнання у світі. Навіть творчість видатного діяча української музичної культури М. Лисенка підлягала певній цензурі та критиці. Натомість, у Галичині події, пов’язані із вшануванням пам’яті видатних діячів культури та мистецтва, мали надзвичайне значення, що сприяло піднесенню української свідомості, надихало митців на нові творчі пошуки та відкриття. Критичне ставлення радянського уряду до будь-яких проявів національного призводило до заборони та майже повного нівелювання найбільш визначних подій та імен українського мистецтва. Нехтування творчими проявами, ідеологічне цензурування, заборона вільного мистецького руху поступово штучно змінювали напрямок природного розвитку української культури на східних землях, призводячи до появи “мистецтва на замовлення”, “творчості під диктовку” тощо.

На відміну від Східної України, в Галичині у 20-х роках ХХ століття відбувався стрімкий і координований процес становлення професійних шкіл, який супроводжувався активними творчими пошуками способів і методів координації культурно-мистецького руху. Переймаючи деякі організаційні форми та структури Сходу України, вивчаючи досвід та орієнтуючись на деякі важливі і визначальні положення науково-дослідницьких установ Наддніпрянщини щодо розвитку мистецького простору української національної культури, на Галичині виникали численні установи, союзи, спілки, об’єднання, які ставили собі за мету піднесення професійності в різних сферах музичного життя, підвищення загального рівня мистецької культури громадськості. В основу цих установ було покладено національні принципи, які, поєднуючись з певними естетично-творчими чинниками, створювали досить міцне підґрунтя для розвитку української культури.

У 1934 році було створено “Союз Українських Професійних Музик” у Львові. Одним з визначальних чинників появи цієї організації стала необхідність вирішення багатьох фахових питань у галузі музичного мистецтва. Основні заходи Союзу були чітко окреслені і спрямовані на піднесення професійності в усіх галузях музичного мистецтва; вирішення питань охорони творчих і професійних інтересів митців; координацію рівня виконавчої діяльності; налагодження міцних творчих стосунків з мистецькими, громадськими, науковими організаціями не тільки в Україні, але й за її межами.

Проте, найбільша увага львівського “Союзу Українських Професійних Музик” приділялася збиранню, вивченню та популяризації народної спадщини української культури. Вирішення цього питання стало можливим за умови співпраці Союзу з Музикологічною комісією Наукового Товариства ім. Шевченка. Проведення наукових читань, на яких відбувалися численні дискусії та дебати щодо актуальних проблем розвитку українського мистецтва, знайомство з сучасною дослідницькою літературою, публікація робіт відомих

фольклористів, етнографів, музикознавців у багатьох періодичних виданнях, створення музичної бібліотеки, архіву – основні напрямки діяльності Союзу.

Серед багатьох питань дослідницької діяльності Союзу особливе місце займали теоретичні та методологічні проблеми, вирішення яких надавало можливості для наукового піднесення музичної фольклористики в Україні. Саме з цією метою керівництвом було ухвалено питання про видання таких праць, як “Народна музика на Поліссі” Ф. Колесси, “Формальна побудова українських народних пісень” З. Лиська, “Лисенко і Драгоманов” Ф. Шешка тощо.

Пізніше, у 1937 році започатковується періодичне видання товариства – “Українська музика” (1937–1939 рр.). Цей фаховий журнал відіграв вагомий роль у справі становлення та розвитку професійних шкіл Західної України. Редколегія журналу забезпечувала високий науковий рівень публікацій, внесла систематичність та певну послідовність у висвітленні проблем. На сторінках журналу, поряд з актуальними питаннями розвитку сучасного мистецтва, розміщувались матеріали, присвячені дослідженню фольклорної спадщини українського народу, розглядалися традиції, обряди. Особлива увага приділялася збиранню, дослідженню та збереженню народної творчості: “Справа ця дуже важна, бо без знання історії ніколи не зможемо розуміти сучасності” [14, с. 2–3].

За два роки існування журналу вийшло 26 номерів, в яких було вміщено численні розвідки, публікації та статті з питань історії української музики та фольклористики. Значна кількість матеріалів “Української музики” була присвячена подіям, які відбувалися як у межах України, так і у світі. Журнал мав окремі рубрики, що знайомили читача з сучасними подіями мистецького простору Галичини, вшановували пам’ять видатних митців як минулого, так і сучасності.

Журнал “Українська музика” був чи не єдиним періодичним виданням, яке розв’язувало завдання забезпечення високого професійного рівня публікацій з питань культури та мистецтва. У Західній Україні в 20-ті роки існувала велика кількість періодичних видань різних тематичних спрямувань, серед яких: “Новий час”, “Дзвони”, “Життя і знання”, “Богословії” тощо. С. Людкевичем у цей період була здійснена спроба розпочати видання “Музичного листка”, який мав за мету вшанування пам’яті видатних діячів минулого і сучасності. Перший номер, присвячений столітній річниці смерті відомого композитора Д. Бортнянського, містив дві статті про життя та творчість композитора, бібліографію його творів та музичну хроніку, яка складалася з опису концертів, музичних вечорів та лекторіїв, на яких звучали твори Д. Бортнянського. Це видання в подальшому не мало інших номерів, так і залишившись єдиним зразком популяризаторської літератури.

У 1929 році було розпочато видання журналу “Боян”, який проіснував досить недовго, лише до 1930 року. Його публікації демонструють як досягнення, так і типові недоліки, притаманні й іншим часописам того часу, до яких відносимо, зокрема: інформаційна насиченість, яка не мала певної чіткої систематики; ускладненість одних друкованих матеріалів, що різко контрастувало з дещо дилетантським, поверховим викладом інших; недостатня цікавість тематики і неактуальність проблем, яким були присвячені публікації. Проте, вказані недоліки викликали гостру критику і з боку сучасних галицьких митців, що стало однією з вагомих причин припинення існування журналу.

Проблеми розвитку українського музичного мистецтва обговорювалися не лише на сторінках періодичних видань, але й у приватному спілкуванні митців Західної та Східної України. Саме листування стало тим єдиним ланцюжком, який не дозволяв перервати зв’язок між регіонами. Показовою в цьому відношенні є переписка Ф. Колесси та К. Квітки, яка яскраво свідчить про становище, в якому опинилися українські митці, маючи лише різне місце проживання. “Дуже важко самотньому, не мати з ким поділитися і порадитися по своїй спеціальності. Я тут одним – один у музичному фольклорі, навіть таких записувачів, які б хоч щось читали з музикознавства, нема, ні з ким поділитись думками. Я безумовно волів би жити в маленькій Галичині... ніж тут “возглавляти” собою музичну етнографію на цілу велетенську Україну, бо це возглавляти неіснуючий організм” [12, с. 326]. Завдяки листуванню, вчені мали змогу не тільки обговорювати болючі проблеми сучасного розвитку українського мистецтва,

розповідати про власні творчі пошуки та досягнення, але й здійснювати активний інформаційний обмін. Так, до Ф. Колесси К. Квітка надсилав свої наукові розробки: “Музика волзьких народів”, “Пентатоніка українських народних пісень”, “Пентатоніка в піснях слов’янських народів”, “Програма до досліджуванню побуту й діяльності професійних народних музикантів та співців”, отримуючи від видатного вченого та науковця Галичини детальні рецензії та доречні зауваження щодо надісланих праць.

Спільним фактором для всіх українських земель було те, що загалом розвиток українського музичного мистецтва на теренах Лівобережної і Правобережної України та активний рух до професіоналізації усіх форм культурно-мистецького простору ґрунтувалися на національних традиціях. Саме народна спадщина була тим вагомим підґрунтям, яке давало не тільки різноманітний матеріал для вивчення, але й являло собою вияв тієї духовної енергії, що надихала українських митців на пошуки власного національного стилю, давала сили для творчих оригінальних мистецьких експериментів, ставала тим надійним ланцюжком, завдяки якому відбувався процес усвідомлення власної самобутності, унікальності та неповторності.

У результаті з’ясування специфіки розгортання діяльності музикознавчих інституцій на теренах Правобережної та Лівобережної України в 20-х – першій половині 30-х років ХХ століття можна дійти висновку, що процес збирання, дослідження та популяризації народнопісенної творчості українського народу в 20-х – першій половині 30-х років ХХ століття в двох територіально різних частинах України переслідував однакові цілі і мав спільну мету: зібрати усе, що вважалось найціннішим скарбом нашого народу, зберегти духовну спадщину українців. Невипадково визначальними рисами багатьох наукових досліджень, в основу яких було покладено зібраний фольклорний матеріал, стали детальна та скрупульозна паспортизація, точна фіксація усіх особливостей виконавської манери. Усе це давало можливість, з одного боку, стверджувати унікальність і цінність пісенного матеріалу, з іншого – сприяло можливості реконструкції історичного минулого, репрезентантами якого виступали саме ці зібрані пісенні зразки народної спадщини. Дослідницькі праці науковців Сходу і Заходу України, присвячені проблемам збирання та вивчення фольклорного матеріалу, були яскравим доказом та аргументацією щодо ідеї самобутності, неповторності та оригінальності української нації, яку необхідно розглядати як одну з вагомих складових культурно-мистецького простору світової культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Булка Ю. Музична культура Західної України / Ю. Булка. – К. : Музична Україна, 1992. – С. 545–589.
2. Гошовський В. Деякі особливості історичного розвитку української народної пісні на Закарпатті / В. Гошовський // Народна творчість та етнографія. – 1960. – № 1. – С. 56–65.
3. Грица С. Мелос української народної епіки / С. Грица. – К. : Наукова думка, 1979. – 248 с.
4. Грінченко М. Історія української музики / М. Грінченко. – К., 1922. – 279 + X с.
5. Дудик Р. Хорова культура Прикарпаття кінця ХІХ – першої третини ХХ століття: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : 17.00.03 – “музичне мистецтво” / Р. Дудик. – Національна музична академія ім. П. І. Чайковського. – К., 2000. – 18 с.
6. Загайкевич М. Музичне життя Західної України другої половини ХІХ століття / М. Загайкевич. – К. : Музична Україна, 1960. – 190 с.
7. Кравченко В. Україна у 20–30 роки ХХ століття. Мовою документів та очевидців / В. Кравченко, Ю. Краснонос, П. Панченко, А. Перепелиця. – Донецьк, 2002. – 218 с.
8. Ковалівська А. З історії української літературної критики / А. Ковалівська. – Харків, 1926. – 90 с.
9. Колесса Ф. Українська народна пісня на переломі ХVІІ–ХVІІІ вв. / Ф. Колесса // Ф. Колесса. Фольклористичні праці. – К. : Наукова думка, 1970. – С. 60–108.
10. Корній Л. Історія української музики / Л. Корній. – К. : Наукова думка, 1996. – Т. 1. – 314 с.
11. Костюк Н. Музична культура Західної України 20–30-х років ХХ століття: ідеї поступу і розвиток національних традицій: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд.

- мистецтвознавства : 17.00.03 – “музичне мистецтво” / Н. Костюк. – Національна музична академія ім. П. І. Чайковського. – К., 1998. – 28 с.
12. Лист К. Квітки від 30.07.1922 р. / К. Квітка // Записки НТШ. – Львів, 1992. – ССХХІІІ. – С. 326.
  13. Лисько З. Сучасні музики Великої України / З. Лисько // Українська музика. – 1938. – Ч. 9–10. – С. 156.
  14. Людкевич С. Огляд нашої музичної публіцистики в Галичині / С. Людкевич // Українська музика. – 1937. – Ч. 1. – С. 2–3.
  15. Мартиненко О. Музична діяльність української еміграції у міжвоєнній Чехословаччині (джерелознавчий аспект дослідження): автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : 17.00.03 – “музичне мистецтво” / О. Мартиненко. – Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. – К., 2001. – 20 с.
  16. Наріжний С. Українська еміграція між двома світовими війнами / С. Наріжний. – Прага, 1942. – Т. 1. – 370 с.
  17. Ржевська М. Церковна музика Наддніпрянської України кінця 10-х – 20-х років ХХ століття у контексті соціокультурних процесів / М. Ржевська // Українське музикознавство. – 2001. – Вип. 30. – С. 61–79.
  18. Росул Т. Музичне життя Закарпаття 20–30-х років ХХ століття: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : 17.00.03 – “музичне мистецтво” / Т. Росул. – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. – К., 2003. – 21 с.
  19. Стешко Ф. З історії української музики ХVІІІ ст. / Ф. Стешко // Українська музика. – Львів, 1934. – Ч. 2. – С. 17–20.
  20. Шиманський П. Музичне життя Волині 20–30-х років ХХ століття: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : 17.00.03 – “музичне мистецтво” / П. Шиманський. – Національна музична академія ім. П. І. Чайковського. – К., 1999. – 16 с.

REFERENCES

1. Bulka, Yu. (1992), *Muzychna kultura zakhidnoi Yukrainy* [Music Culture of Western Ukraine], Naukova dumka, Kyiv. (in Ukrainian).
2. Goshovsky, V. (1960), *Deiaki osoblyvosti istorychnoho rozvytku ukrainskoi narodnoi pisni na Zakarpatti* [Some features of the historical progressum Ukrainian folk carmina in Transcarpathia], *Narodna tvorchist ta etnografia* [Folk and ethnography art], no. 1, pp. 56–65. (in Ukrainian).
3. Gritsa, S. (1979), *Melos ukrainskoi narodnoi epiky* [Melos Ukrainian folk epics], Naukova dumka, Kyiv. (in Ukrainian).
4. Grinchenko, M. (1922), *Istoria ukrainskoi muzyky* [History of Ukrainian music], Kyiv. (in Ukrainian).
5. Dudyk, R. (2000), “Choral culture Carpathians late XIX – the first third of the twentieth century” : Thesis abstract for Cand. Sc. of Arts: 17.00.03 – “musical art”, National Music Academy named after P. Tchaikovsky, Kyiv, 18 p. (in Ukrainian).
6. Zagaykevych, M. (1960), *Muzychne zhyttia zakhidnoi Ukrainy druhoi polovyny XIX stolittia* [Musical Life in Western Ukraine in the second half of the nineteenth century], *Muzychna Ukraina*, Kyiv. (in Ukrainian).
7. Kravchenko, V., Krasnonosov, Yu., Panchenko, P. and Perepelytsya, A. (2002), *Ukraina u 20–30 roky XX stolittia. Movoiu dokumentiv ta ochevydtsiv* [Ukraine in 20–30 years of the twentieth century. Language documents and witnesses], Donetsk, (in Ukrainian).
8. Kovalivska, A. (1926), *Z istorii ukrainskoi literaturnoi krytyky* [History of Ukrainian literary critics], Kharkiv. (in Ukrainian).
9. Kolessa, F. (1970), *Ukrainska narodna pisnia na perelomi ХVІІ–ХVІІІ vv.* [“Ukrainian folk song at the turn of XVII–XVIII centuries”], F. Kolessa, *Folklore opus*, Naukova dumka, Kyiv, pp. 60–108. (in Ukrainian).
10. Korniy, L. (1996), *Istoria ukrainskoi muzyky* [History of Ukrainian music], vol. 1, Naukova dumka, Kyiv. (in Ukrainian).

11. Kostyuk, N. (1998), “Western Musical Culture of Ukraine 20–30-ies of XX century: the idea of progress and development of national traditions” : Thesis abstract for Cand. Sc. of Arts: 17.00.03 – “musical art”, The National Music Academy named after P. Tchaikovsky, Kyiv, 28 p. (in Ukrainian).
12. Lyst K. Kvitki vid 30/07/1922 r. [Letter from K.Kvitka 07/30/1922 r.], Zapysky Naukovoho Tovarystva im.T.Shevchenka [Notes of NTSh], Lviv, pp. 326. (in Ukrainian).
13. Lysko, Z. (1938), Suchasni muzyky velykoi Ukrainy [Modern music of Great Ukraine], Ukrainska muzyka [Ukrainian music], part 9–10, pp. 156. (in Ukrainian).
14. Lyudkevych, S. (1937), Ohliad nashoi publitsystyky v Halychyni [Review our music journalism in Galychyna], Ukrainska muzyka [Ukrainian music], part 1, pp. 2–3. (in Ukrainian).
15. Martynenko, O. (2001), “Musical activities Ukrainian emigration in the interwar Czechoslovakia (Source study aspect of research)” : Thesis abstract for Cand. Sc. of Arts: 17.00.03 – “musical art”, The National Music Academy of Ukraine named after P. Tchaikovsky, Kyiv, 20 p. (in Ukrainian).
16. Narizhnyi, S. (1942), Ukrainska emigratsiia mizh dvoma svitovymy viinamy [Ukrainian emigration between the two world wars], vol. I, Prague. (in Ukrainian).
17. Rzhavska, M. (2001), Tserkovna muzyka Naddniprianskoi Ukrainy kintsia 10-kh – 20-kh rokiv XX stolittia u konteksti sothiokulturnykh protsesiv [Church music of Dnieper Ukraine late 10’s – 20-ies of XX century in the context of socio-cultural processes], Ukrainske muzykoznavstvo [Ukrainian musicology], vol. 30, pp. 61–79. (in Ukrainian).
18. Rosul, T. (2003), “Transcarpathian musical life of 20–30 years of the XX century” : Thesis abstract for Cand. Sc. of Arts: 17.00.03 – “musical art”, Institute of Art Studies, Folklore and Ethnology named after M. Rylskyi, Kyiv, 21 p. (in Ukrainian).
19. Steshko, F. (1934), Z istorii ukrainskoi muzyky XVIII st. [From the history of Ukrainian music XVIII century.], Ukrainska muzyka [Ukrainian music], Lvov, part II, pp. 17–20. (in Ukrainian).
20. Shymanskyi, P. (1999), “Volyn musical life of 20–30 years of the XX century” : Thesis abstract for Cand. Sc. of Arts: 17.00.03 – “musical art”, National Music Academy named after P. Tchaikovsky, Kyiv, 16 p. (in Ukrainian).

УДК 78.6 У

Ірина Зінків

ФОРТЕПІАННІ ТВОРИ МИКОЛИ ЛИСЕНКА У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ МОДЕРНІСТИЧНИХ ТЕНДЕНЦІЙ В УКРАЇНСЬКІЙ МУЗИЦІ

У статті вперше досліджено фортепіанні опуси Миколи Лисенка з позицій зародження в них модерністичних тенденцій. Розглянуто специфіку музичної поетики та формотворення творів таких жанрів, як сюїта, рапсодія, соната, програмна мініатюра. Охарактеризовано їх стилістичні риси в контексті течій музичного модернізму останніх десятиліть XIX – початку XX ст.

Ключові слова: Микола Лисенко, новаторство, ранній стиль, модерністичні, необарокові, неокласичні тенденції, пізній стиль, фольклоризм.

Ірина Зинкив

ФОРТЕПИАННЫЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ НИКОЛАЯ ЛЫСЕНКО В КОНТЕКСТЕ ФОРМИРОВАНИЯ МОДЕРНИСТИЧЕСКИХ ТЕНДЕНЦИЙ В УКРАИНСКОЙ МУЗЫКЕ

В статье впервые исследовано фортепианные произведения Николая Лысенко с позиций зарождения в них модернистических тенденций. Рассмотрено специфику музыкальной поэтики и формообразования произведений таких жанров, как сюита, рапсодия, соната,